

demOS

Jaargang 32
Oktober 2016

ISSN 0169-1473

Een uitgave van het
Nederlands
Interdisciplinair
Demografisch
Instituut

Bulletin
over
Bevolking
en
Samenleving

9

NIDI

inhoud

- 1 Een gezin houdt delinquent op het rechte pad
- 4 Waarom kunnen demografen de toekomst voorspellen?
- 7 Is ouder worden een ziekte?
- 8 Intelligente mensen leven langer

Foto: Kevin/Flickr

Een gezin houdt delinquent op het rechte pad

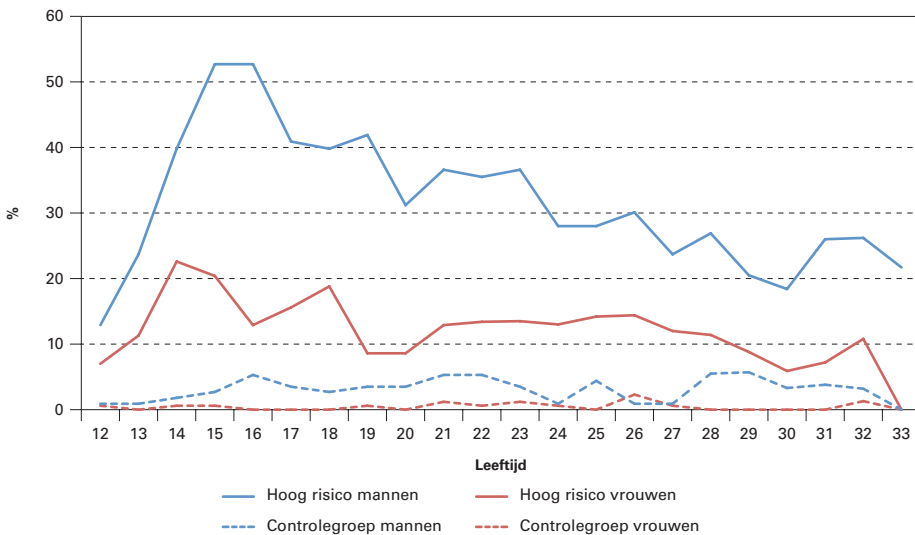
MIOARA ZOUTEWELLE-TEROVAN

Veel criminele jongeren gaan door met het plegen van delicten nadat ze een straf hebben uitgezeten. Drie jaar na het verblijf in een justitiële instelling komt ongeveer 60 procent van deze jongeren opnieuw met justitie in aanraking vanwege het plegen van een delict. Maar gebeurtenissen op latere leeftijd kunnen helpen om deze jongeren op het rechte pad te houden. Vooral ouderschap lijkt hierbij een belangrijke rol te spelen.

Kinderen die afwijkend gedrag vertonen en ernstige gedragsproblemen hebben zijn een groot probleem voor de Nederlandse maatschappij, omdat ze meer risico lopen om aanhoudende, ernstige en/of gewelddadige delinquenten te worden later in hun leven. In Nederland verblijven jaarlijks ongeveer 1.600 jeugdigen in verschillende justitiële jeugdinrichtingen. Deze jongeren komen de instelling binnen met een rugzak vol problemen, zoals nadelige gezinssituaties, gedragsproblemen en psychologische problemen, middelenmisbruik en crimineel gedrag. Maar zelfs na behandeling zijn veel van deze jongeren blijvend en herhaaldelijk betrokken bij criminele activiteiten. Het onderzoek waarover hier wordt gerapporteerd wijst uit dat een jaar na hun vrijlating ongeveer 30 procent recidiveert, na twee jaar loopt dat aantal op tot ongeveer 50 procent en na drie jaar tot ongeveer 60 procent. Verder blijkt dat ernstiger jeugddelinquenten die geplaatst zijn in een jeugdinrichting met een strafrechtelijke jeugdmaatregel, meerdere keren recidiveren na vrijlating (ongeveer een keer per jaar gemiddeld).

Figuur 1 laat zien hoe jongeren die ooit verbleven in een justitiële jeugdinrichting verschillen van hun leeftijdgenoten in delinquent gedrag tijdens hun jeugd, adolescentie en jonge volwassenheid.

Figuur 1. Percentage personen met delinquent gedrag per leeftijd, voor mannen en vrouwen die ooit in een justitiële jeugdinrichting hebben gezeten (= hoog risico)* en alle Nederlanders (= controlegroep)**

* Steekproef van 93 mannen en 186 vrouwen geboren tussen 1969 en 1977 met ten minste één kind.

** Een vergelijkbare steekproef onder Nederlanders uit dezelfde geboortecohorten.

Bron: Zoutewelle-Terovan (2015), p. 83.

Maar zelfs met zo'n ongunstige achtergrond als hiervoor beschreven kunnen gebeurtenissen op latere leeftijd, in het volwassen leven, deze mensen uit de criminaliteit houden. Een baan bijvoorbeeld, geeft financiële onafhankelijkheid en een vast inkomen, leidt tot meer erkenning in een maatschappij waar een baan status creëert, structureert het dagelijks leven en geeft de mogelijkheid om nieuwe contacten te leggen. Dit alles maakt het mogelijk dat iemand afstand neemt van criminaliteit. Maar wat gebeurt er als iemand trouwt en kinderen krijgt? Stopt het criminele gedrag dan? En wat gebeurt er als iemand zonder criminele achtergrond trouwt met een criminele partner? Word je zo richting de criminaliteit getrokken door je partner? En wat betekent het krijgen van kinderen? Is dat dan een belangrijke reden om criminaliteit uit de weg te gaan?

Huwelijk en criminaliteit

In het onderzoek is gekeken naar 540 jongeren die begin jaren negentig in een justitiële jeugdin-

richting verbleven. Deze geïnstitutionaliseerde jongens en meisjes werden na hun verblijf gevolgd zodat hun criminele ontwikkeling en gezinsontwikkeling konden worden bestudeerd.

De resultaten lieten zien dat als een man trouwt, hij minder vaak betrokken is bij criminaliteit, of zelfs helemaal geen delinquent gedrag meer vertoont. Vrouwen veranderen hun criminele gedrag echter nauwelijks als ze trouwen. Dit komt waarschijnlijk doordat de kans op het vinden van een niet-delinquente partner anders is voor vrouwen dan voor mannen. Wetenschappers denken dat mannen in het algemeen succesvoller zijn in het vinden van een betere partner, dat wil zeggen minder crimineel dan zij zelf. Vrouwen hebben de neiging om 'lager' te trouwen, met een grotere kans op juist meer criminele mannen. Als dit inderdaad waar is dan heeft een man een grotere kans om een niet-criminele vrouw te vinden die in staat is hem op het juiste pad te houden.

Het type partner speelt een belangrijke rol in iemands gedrag. Het onderzoek laat zien dat als iemand trouwt met een partner die delicten pleegt, men makkelijker ook zelf crimineel gedrag laat zien. Ondanks dat zowel mannen als vrouwen in crimineel gedrag betrokken raken vanwege de partner, is deze invloed vooral zeer sterk voor vrouwen. Dit komt waarschijnlijk omdat deze vrouwen in veel gevallen financieel (en emotioneel) afhankelijk zijn van hun mannelijke partner, en daarom meer geneigd zijn de partner te volgen in zijn gedrag (inclusief delinquent gedrag). Om van het huwelijk te kunnen profiteren moeten benadeelde mensen zoals jongeren die voorheen in een justitiële jeugdinrichting zaten, dus een goede partner zien te vinden. Maar is het zo dat hun kansen op het vinden van een partner en het opbouwen van een relatie nog beïnvloed kunnen worden door hun criminele achtergrond? Ander onderzoek toonde aan dat hoe meer iemand betrokken is geweest bij criminele activiteiten, des te lager de kans wordt op het vinden van een partner. Wetenschappers noemen dit het 'stigma-effect'. Iemand die voorheen betrokken was bij criminaliteit, wordt beschouwd als onbetrouwbaar, ongeschikt om een gezin te onderhouden, verbonden aan andere criminelen en een grotere kans lopend opnieuw crimineel gedrag te gaan vertonen. Op die manier zijn de kansen om een partner te vinden en een gezin te vormen lager voor hen die voorheen betrokken waren bij criminaliteit.

Mannen en vrouwen die betrokken zijn bij criminaliteit, worden overigens verschillend gezien door hun (potentiële) partners. Er lijkt volgens dit onderzoek een grotere verdraagzaamheid te bestaan voor crimineel gedrag van mannen. Voor delinquente vrouwen met partner loopt hun relatie gevaar, terwijl voor mannen een dergelijke risico niet werd gevonden. Daarnaast wordt de ernst van een delict anders beleefd door mannen dan door vrouwen. Vrouwen hebben al een kleinere kans een partner te vinden als ze betrokken zijn bij zogenoemde vermogensdelicten (zoals diefstal, beroving of brandstichting), terwijl de kansen op een relatie voor mannen niet worden

Foto: Ramon Vasconcellos/Flickr

beïnvloed door dergelijk gedrag. De kans voor mannen op het vinden van een partner wordt wel beïnvloed door geweldsmisdrijven (zoals een seksueel misdrijf, overval, afpersing, bedreiging of moord). De grotere tolerantie voor mannelijke criminele activiteiten kan komen doordat in bepaalde groepen minder ernstige delicten worden opgevat als een kenmerk van mannelijkheid en de man wordt gezien als avontuurlijk, krachtig en beschermend en dus aantrekkelijk. Ook kan het zijn dat delinquenten mannen als enige het gezin onderhouden, waardoor de partner meer tolerant is ten aanzien van criminele vergrijpen. Het verbreken van de relatie heeft dan een (te) hoge prijs. Deze acceptatie vermindert als mannen betrokken raken bij gewelddadige delicten. Dit lijkt aan te geven dat dergelijk gedrag als bedreigend en onacceptabel wordt beschouwd bij het aangaan en het volhouden van een relatie.

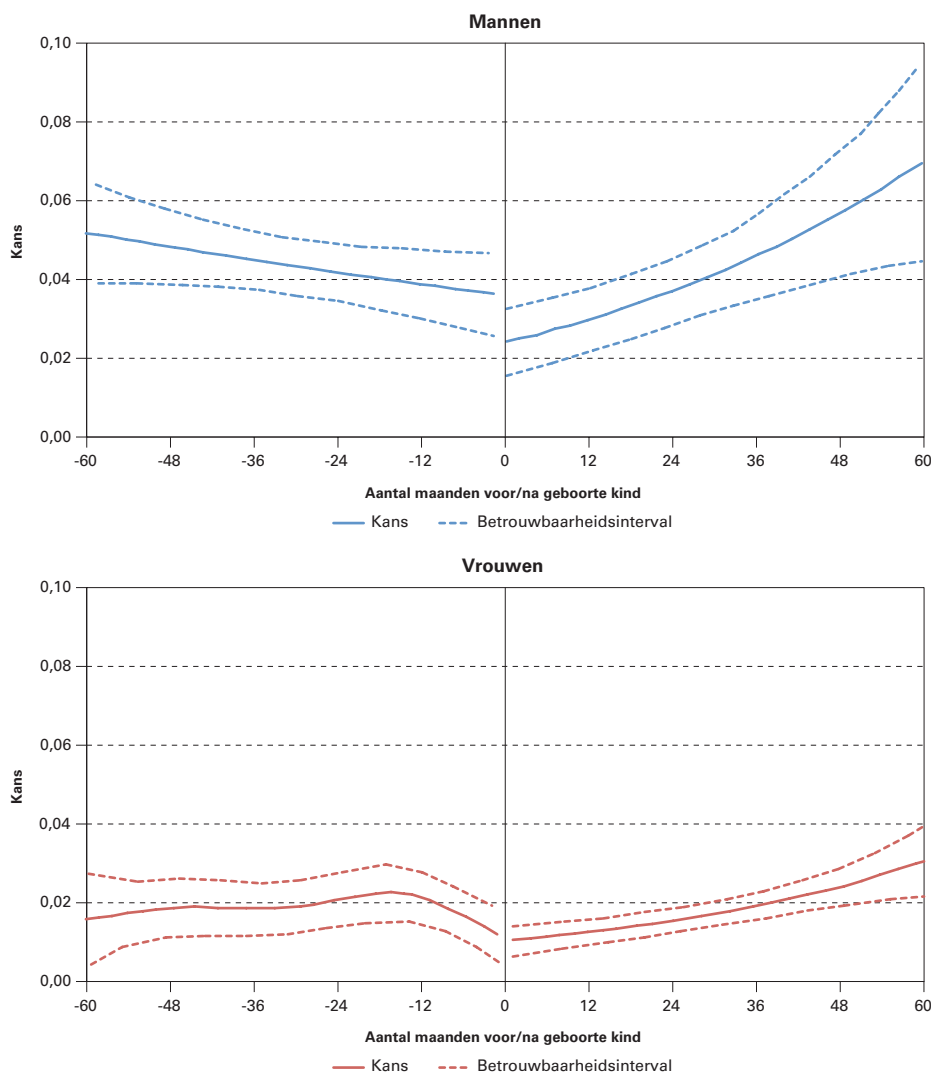
Ouderschap en criminaliteit

Wetenschappers hebben lang beweerd dat naast een huwelijk ook ouderschap de potentie heeft het criminele pad te veranderen. Er is echter pas recentelijk ondersteuning voor deze aanname gevonden. Andere onderzoekers toonden aan dat het gunstige effect van ouderschap op criminaliteit zelfs sterker is dan het effect van het huwelijk. Daarnaast lieten interviews met respondenten die voorheen in een justitiële jeugdinstelling zaten, zien dat jongeren die ouder worden een voorbeeld voor hun kind willen zijn en een beter leven willen aanbieden dan dat ze zelf hadden. Op die manier vormt ouderschap een ommekeer in hun niet-conventionele leven. Toch lijkt dit onderzoek deze bevinding slechts gedeeltelijk te ondersteunen. De resultaten laten zien dat criminaliteit afneemt na de geboorte van het eerste kind. Maar deze afname in criminaliteit duurt slechts kort en vrij snel na de geboorte neemt de criminele betrokkenheid weer geleidelijk toe; ongeveer vijf jaar na de geboorte is de kans op een misdrijf zelfs groter dan in de jaren voordat het kind is geboren. Duidelijk is dat voor zowel mannen als vrouwen de kans op delinquent gedrag het kleinst is rond de geboorte van het eerste kind. Dit korte termijn effect van ouderschap is zichtbaar in figuur 2. Je zou kunnen veronderstellen dat de toename van de criminaliteit na de geboorte te maken heeft met het feit dat met de komst van een kind grotere financiële problemen ontstaan en dat de toename van crimineel gedrag een oplossing vormt voor deze economische behoeften. De analyses laten echter zien dat slechts een zeer klein deel van de toename van crimineel gedrag verklaard kan worden door de deelname aan vermogensdelicten.

“Full family package”

Mensen kunnen getrouwd zijn maar geen kinderen hebben, of kinderen hebben maar nooit trouwen. Daarom is in het onderzoek ook gekeken naar de gecombineerde invloeden van deze twee gezinsgebeurtenissen op criminaliteit. Het blijkt dat mensen die zowel getrouwd zijn als kinderen hebben de grootste afname van criminaliteit laten zien. Dit noemen wetenschappers het gunstige effect van “the full family package”, zeg maar het complete gezinspakket.

Figuur 2. Kans op delinquent gedrag rond de geboorte van hun eerste kind voor mannen en vrouwen die ooit in een justitiële jeugdinstelling hebben gezeten*

* Steekproef van 93 mannen en 186 vrouwen geboren tussen 1969 en 1977 met ten minste één kind.

Bron: Zoutewelle-Terovan (2015), p. 84.

Al met al lijkt het onderzoek er op te wijzen dat het ondersteunen van jongeren met een crimineel verleden bij het vormen en onderhouden van een gezin kan bijdragen aan het voorkomen van een terugvallen in crimineel gedrag. Dat is zeker iets om rekening mee te houden bij de re-integratie van deze jongeren.

Mioara Zoutewelle-Terovan, NIDI,

e-mail: zoutewelle@nidi.nl

LITERATUUR:

- Wartna, B.S.J., S. El Harbachi, en A.M. van der Laan (2005), *Jong vast: een cijfermatig overzicht van de strafrechtelijke recidive van ex-pupillen van justitiële jeugdinstellingen*. Den Haag: Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum.
- Heiden-Attema, N. van der, en B.S.J. Wartna (2000), *Recidive na een strafrechtelijke maatregel*. Onderzoeksnotities 2000/09. Den Haag: Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum.
- Zoutewelle-Terovan, M. (2015), *Criminality and family formation: Disentangling the relationship between family life events and criminal offending for high-risk men and women*. Proefschrift Vrije Universiteit. Enschede: Ipskamp Drukkers.